

**Щербан А.А.**, студентка,  
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна  
Науковий керівник: Варавва І.П., старший викладач

## **ФІЛОСОФІЯ ПРАВА: ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ І ФУНКЦІЇ**

Філософія – це та колыска, з якої вирости наука, мистецтво, мораль та право. На філософських ідеях, напрямках лежить відбиток певної епохи. Ідеї, проблеми, думки зберігаються століттями і не знають просторових та часових меж.

Однією з причин філософської універсальності є внутрішня логіка розвитку філософських знань у формі постановки філософських проблем та підходів до їхнього вирішення.

В історії філософії склалися так звані вічні проблеми. Що таке людина? Що таке Всесвіт? Який між ними зв'язок? Чи може людина пізнати себе, природу, суспільство? Які форми та методи пізнання? Що таке свобода? Чи є підстави для того, щоб людина і суспільство могли сподіватися на здобуття свободи? Що таке людські цінності – істина, добро, мудрість, гармонія?

Багатогранною і фундаментальною наукою є також «філософія права». Інтерес до предмету цієї науки, до її об'єкту і функцій існував з давніх часів.

Ще античні мислителі обговорювали співвідношення права і справедливості, права і закону, права і сили тощо. Серед науковців і досі триває дискусія щодо предмету філософії права та кола проблем цієї науки. Український вчений, академік Національної академії правових наук України О.М. Костенко сформулював так зване «основне питання» філософії права так: «Що є право? Право – це витвір Природи чи Людей, а якщо того і іншого, то яка роль Природи і яка роль Людей у творенні права?». Залежно від вирішення цього питання філософія права отримує два основні напрями – «правовий натуралізм» і «правовий позитивізм».

Існує три тлумачення терміну «філософії права»:

– це особлива область наукового знання, що досліджує світоглядну суть права, його сенс і призначення;

– це особлива наука про пізнавальні, ціннісні і соціальні основи права;

– це вчення про сенс права, тобто про те, через які універсальні причини і універсальні цілі людина встановлює права.

Окрім цього, існують різні визначення предмету філософії права. Більшість дослідників стверджують: предмет філософії права – це право, яке виражається цілісною системою:

– це прагнення і бажання абстрагуватися від технічних особливостей його функціонування; у такому розумінні предмет зводиться до його сутнісних характеристик, смислової нагруженості;

– це право в його розрізненні із законом;

– це методологія дослідження правових явищ громадського життя;

– це його духовне буття або правосвідомість [1].

Логічно послідовним є питання «які ж функції виконує філософія права?».

Філософія права, як будь-яка наукова система, виконує ряд важливих функцій.

Найважливіша з них – онтологічна – полягає в тому, що філософія права своїми методами досліджує природу і сутність правової реальності, її способи і форми існування.

Гносеологічна функція полягає в здатності філософії права сприяти пізнання правової реальності і забезпечувати науковість цього процесу.

Світоглядна – дозволяє виробляти найбільш загальні уявлення (знання) про правову реальність, місце людини у взаємодії зі світом, з повсякденною реальністю і забезпечує адекватне знання про життєвий світ.

Методологічна функція виражається в тому, що філософія права досліджує правову реальність, озброює конкретні юридичні науки і людину системою наукових методів пізнання і перетворення правової реальності.

Аксіологічна функція пов'язана з оцінним дослідженням суцього і належного, правомірного і неправомірного, законного і незаконного. В цьому відношенні філософія права виступає і як світогляд, і як методологія, і як технологія.

Нарешті, філософія права виконує надважливу виховну функцію, що інтегрує все перераховане. Так, знання про те, що Сократ поставив борг вище життя, викликає повагу і захоплення цим вчинком, а знання про те, що суд над Сократом був несправедливим, вчить майбутнього фахівця бути ґрунтовним, ретельно зважувати при оцінці якої – небудь події.

Також існує комплекс пізнавальних можливостей філософії права, що орієнтує на критичне ставлення до правової реальності,

на виявлення суперечностей між суцим і належним, свободою і необхідністю, справедливістю справжньої і справедливістю уявної.

Нарешті, філософія права необхідна фахівцю для практичної діяльності, для здобуття знань і навичок щодо оптимізації правовідносин, для формування правосвідомості, для виявлення умов і факторів вдосконалення правової дійсності.

На нашу думку, саме філософське знання про буття – онтологія – є найважливішою її частиною. Онтологія дозволяє усвідомити основні першооснови світу: матеріальне, духовне, природне, суспільне, особистісне, надособистісне, індивідуальне, надіндивідуальне, людське, космічне, божественне, об'єктивне, суб'єктивне [2].

Враховуючи вищесказане, можна зробити висновок, що філософія права – наука глибока за змістом, міждисциплінарна і багатогранна. Окрім того, надзвичайно цікава та пізнавальна для кожного. Саме вона внесла чималий внесок у розвиток людства.

#### *Література*

1. Філософія права: підруч. / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін.; за ред. д-ра філос. наук, проф. О.Г. Данильяна. Харків: Право, 2014. 208 с.

2. Функції філософії права. URL: [https://stud.com.ua/85209/pravo/funktsiyi\\_filosofiyi\\_prava](https://stud.com.ua/85209/pravo/funktsiyi_filosofiyi_prava)